

Голові Разової спеціалізованої ради PhD 11919
Запорізького національного університету,
д.фіз.вих., професору
Караулової Світлані Іванівні

ВІДГУК

офіційного опонента доктора наук з фізичного виховання і спорту,
професора Дяченко Андрія Юрійовича дисертаційну роботу
Апанасенка Андрія Вікторовича «УДОСКОНАЛЕННЯ
ПОКАЗНИКІВ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВЛЕНOSTІ
ТА ПСИХОФІЗИЧНИХ ЗДІБНОСТЕЙ ГАНДБОЛІСТІВ НА ЕТАПІ
ПОПЕРЕДНЬОЇ БАЗОВОЇ ПІДГОТОВКИ», поданої на здобуття
наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 017 Фізична
культура і спорт, галузь знань 01 Освіта / Педагогіка

Актуальність теми дисертаційного дослідження

Сучасний розвиток спортивних ігор характеризується зростанням інтенсивності та варіативності змагальної діяльності, що зумовлює підвищення вимог до фізичної та функціональної підготовленості спортсменів і рівня розвитку їхніх психофізичних здібностей. Особливо це стосується гандболу, який належить до динамічних ігрових видів спорту, що потребують високого рівня швидкісно-силових можливостей, координаційних здібностей, швидкості сенсомоторних реакцій та здатності до оперативного прийняття тактичних рішень у складних умовах змагальної діяльності. Поєднання цих складових формують унікальну гармонію фізичних якостей, функціональних здібностей, техніко-тактичної майстерності спортсменів, що вимагає формування технологічного процесу спеціальної спортивної підготовки.

Важливим етапом формування спортивної майстерності є етап попередньої базової підготовки, який відіграє ключову роль у структурі багаторічної підготовки спортсменів. Саме на цьому етапі закладаються передумови подальшого розвитку фізичних якостей, техніко-тактичних умінь, функціональних можливостей та психофізичних здібностей спортсменів. Особливої уваги потребують засоби вдосконалення

високоспеціалізованих психофізичних якостей, що інтегрують нейродинамічні функції, психоемоційні та когнітивні властивості гандболістів, оскільки саме їх узгоджений прояв значною мірою визначає наявність функціональних резервів, і в результаті впливає на ефективність змагальної діяльності.

Разом з тим аналіз сучасної науково-методичної літератури свідчить, що питання комплексного формування підготовленості юних гандболістів розроблені недостатньо. Особливо це стосується інтеграції фізичної та психофізичної підготовки, а також використання систем об'єктивного контролю та оцінювання рівня підготовленості спортсменів. Результати моніторингу тренувальної та змагальної діяльності свідчать, що вирішення зазначеного питання на програмному рівні здійснюється обмежено. Використання окремих вправ або занять не забезпечує належного розвитку психофізичних здібностей як інтегрованого компонента функціонального забезпечення спеціальної працездатності гандболістів. У наукових дослідженнях переважно розглядаються окремі компоненти підготовленості спортсменів, тоді як їх системна взаємодія та узгодженість у структурі тренувального процесу залишаються недостатньо вивченими. У зв'язку з цим актуальним є пошук нових методичних підходів до організації тренувального процесу, які б забезпечували комплексний розвиток фізичних і психофізичних якостей спортсменів.

Водночас визнається, що вирішення завдань комплексної психофізичної та фізичної підготовки набуває особливої актуальності у процесі підготовки юних спортсменів, оскільки в цей віковий період сенситивні можливості організму є найбільш сприятливими для цілеспрямованого вдосконалення зазначених властивостей.

Це дає підстави вважати, що вирішення питання удосконалення тренувального процесу гандболістів на етапі попередньої базової підготовки на основі комплексної оцінки рівня підготовленості

спортсменів з урахуванням вікових особливостей є відповідас сучасним тенденціям розвитку теорії і методики спортивної підготовки спортсменів у спортивних іграх.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами і темами

Робота виконана у відповідності до теми: «Теоретико-методичні засади вдосконалення навчально-тренувального процесу у різних видах спорту» (державний реєстраційний номер: 0122U001108) плану науково-дослідної роботи Запорізького національного університету на 2022–2026 рр. Дослідження відповідас плану науково-дослідної роботи Запорізького національного університету та узгоджується з пріоритетними напрямками розвитку наукових досліджень у галузі фізичної культури і спорту, що передбачають удосконалення системи підготовки спортсменів у командних видах спорту.

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень

Наукові положення, висновки та рекомендації, представлені у дисертації, характеризуються достатнім рівнем обґрунтованості та достовірності. Це забезпечено чітким формулюванням цільових настанов роботи, а саме мети, завдань, об'єкта та предмета дослідження; використанням комплексу сучасних теоретичних і емпіричних методів дослідження, а саме аналіз та узагальнення науково-методичної літератури, педагогічні спостереження, тестування фізичної та психофізичної підготовленості спортсменів, педагогічний експеримент, методи математичної статистики. Валідність дослідження також забезпечено достатнім обсягом вибірки досліджуваних спортсменів; коректним використанням методів математичної статистики; логічною послідовністю викладу матеріалу.

Треба зазначити, що мету дослідження – удосконалити показники фізичної підготовленості та психофізичних здібностей гандболістів на етапі попередньої базової підготовки на основі інтегральної оцінки та

аналізу їх динаміки – повністю реалізовано у процесі виконання дослідження.

Наукова новизна дисертаційної роботи полягає в обґрунтуванні методичного підходу до удосконалення показників фізичної підготовленості та психофізичних здібностей гандболістів на етапі попередньої базової підготовки; визначенні якісно-кількісних характеристик фізичної підготовленості та психофізичних показників юних гандболістів, що дозволило вдосконалити інтегрований підхід до організації тренувального процесу з урахуванням вікових особливостей спортсменів та визначити його функціональні пріоритети.

До важливих результатів роботи треба віднести розробку системи комплексної оцінки підготовленості спортсменів, яка дозволяє здійснювати об'єктивний контроль динаміки їх розвитку, що є вагомим чинником системного і синергічного підходів програмування цілісної системи сучасної спортивної підготовки.

Теоретичне значення роботи

Теоретичне значення дисертації полягає в розширенні наукових уявлень про закономірності формування фізичної підготовленості та розвитку психофізичних здібностей спортсменів на початкових етапах багаторічної підготовки.

Отримані результати сприяють подальшому розвитку теоретичних положень щодо поєднання розвитку фізичних якостей і психофізичних здібностей спортсменів, формування когнітивно-рухових механізмів спортивної діяльності та оптимізації структури тренувального процесу у спортивних іграх.

Практичне значення результатів дослідження

Практичне значення роботи полягає у розробленні методичних рекомендацій щодо: комплексної оцінки підготовленості юних гандболістів; оптимізації структури тренувальних навантажень;

підвищення ефективності тренувального процесу на етапі попередньої базової підготовки.

Результати дослідження можуть бути використані у практиці: дитячо-юнацьких спортивних шкіл; спеціалізованих спортивних закладів; системі підготовки тренерських кадрів, що підтверджено відповідними актами впровадження.

Аналіз структури та змісту дисертації

Дисертаційна робота має логічну структуру і складається зі вступу, п'яти розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

У першому розділі дисертації «Наукові засади підготовки гандболістів на етапі попередньої базової підготовки» здійснено ґрунтовний аналіз сучасних науково-методичних джерел з проблеми дослідження, розкрито теоретичні передумови формування досліджуваного напрямку та визначено основні тенденції розвитку відповідних компонентів спортивної підготовки. На основі узагальнення наукових даних автором обґрунтовано актуальність проблеми, визначено мету, завдання та наукові підходи до її вирішення. Зокрема визначено, що провідним чинником вдосконалення фізичної підготовки гандболістів є формування високоспеціалізованого інтегрованого підходу з урахуванням вікових особливостей і пріоритетного напрямку функціональної спрямованості навантажень, якими природньо є психофізичні властивості юних спортсменів.

У другому розділі «Методи та організація дослідження» представлено методологічні засади дослідження, розкрито організацію та етапи наукової роботи, подано характеристику контингенту досліджуваних, а також обґрунтовано комплекс використаних методів дослідження. Представлені модельні критерії, які визначають ступінь розвитку і відповідні зміни провідних компонентів фізичної підготовленості юних гандболістів.

Третій розділ «Фізична підготовленість та психофізичні здібності гандболістів на етапі попередньої базової підготовки» присвячено аналізу результатів власних експериментальних досліджень, у межах яких виявлено особливості прояву досліджуваних показників, встановлено закономірності їх змін та визначено фактори, що впливають на ефективність підготовки спортсменів. Доведено що психофізичні здібності юнаків на етапі попередньої базової підготовки є ключовими факторами, що впливають на їхню спортивну ефективність. Аналіз показників психофізичних здібностей засвідчив, що ускладнення сенсомоторних та когнітивно-моторних завдань супроводжується зниженням стабільності реакцій та збільшенням індивідуальної варіативності результатів. Це свідчить про недостатній рівень інтеграції фізичних і психофізичних компонентів підготовленості гандболістів, що обмежує ефективність реалізації їх рухового потенціалу в умовах ігрової діяльності. Все це формує об'єктивні передумови для розробки та апробації інтегрованого підходу, представленого у наступному розділі дисертації.

У четвертому розділі дисертації «Обґрунтування та реалізація експериментальної програми підготовки гандболістів на етапі попередньої базової підготовки» обґрунтовано та експериментально перевірено ефективність запропонованих автором підходів до удосконалення підготовки спортсменів, наведено результати педагогічного експерименту та здійснено їх узагальнення. Реалізація програми за етапною структурою (адаптаційно-базовий, розвивальний та інтеграційний блоки) забезпечила поступове ускладнення тренувальних впливів і зростання узгодженості між фізичними та психофізичними компонентами підготовленості гандболістів. Особливо виражені зміни зафіксовано на інтеграційному етапі, що підтверджує доцільність поєднання фізичних вправ із психофізичними стимулами, наближеними до умов ігрової діяльності.

В п'ятому розділі «Аналіз та узагальнення результатів дослідження» на підставі узагальнення результатів теоретичного, емпіричного і експериментального дослідження висвітлені основні положення дисертації, які розширюють наукові уявлення щодо досліджуваної проблеми та мають практичне значення для вдосконалення системи підготовки спортсменів.

Зауваження та дискусійні положення

Разом із загальною позитивною оцінкою дисертаційної роботи доцільно висловити такі зауваження:

1. У теоретичному розділі роботи варто було б ширше представити аналіз сучасних зарубіжних досліджень щодо інтеграції фізичної та когнітивної підготовки спортсменів.

2. Доцільно було б більш детально розкрити механізми взаємодії фізичних і психофізичних компонентів підготовленості спортсменів.

3. У роботі недостатньо детально інтерпретовано кореляційні зв'язки між окремими показниками підготовленості.

4. Бажано було б більш детально представити характеристику досліджуваної вибірки спортсменів.

5. Частина статистичних результатів доцільно було б представити у графічному вигляді, що підвищило б наочність матеріалу.

6. Потребує більш розгорнутого опису механізм практичної реалізації запропонованої системи оцінювання у тренувальному процесі.

7. Доцільно було б більш детально представити динаміку змін показників у процесі педагогічного експерименту.

8. У тексті дисертації трапляються окремі стилістичні та редакційні неточності.

9. Деякі положення висновків мають узагальнений характер і потребують більш чіткої кількісної аргументації.

Зазначені зауваження носять рекомендаційний характер і не знижують наукової цінності дисертаційного дослідження.

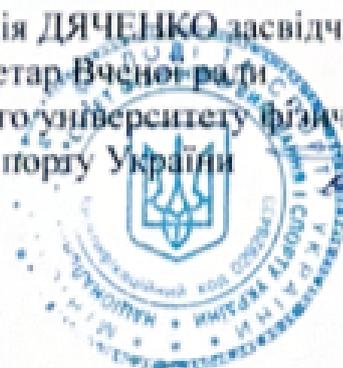
Загальний висновок

Дисертаційна робота Апанасенка Андрія Вікторовича «Удосконалення показників фізичної підготовленості та психофізичних здібностей гандболістів на етапі попередньої базової підготовки», поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 017 Фізична культура і спорт, галузь знань 01 Освіта / Педагогіка. Дисертація містить наукову новизну та практична цінність. В дисертації відсутні порушення академічної доброчесності. Структура та зміст дистанційної роботи повною мірою розкриває тему наукового дослідження та відповідає спеціальності. Дисертація відповідає вимогам наказу МОН України №40 від 12.01.2017р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертацій», постанові Кабінету Міністрів України №44 від 12.01.2022р. «Порядок присудження доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», а її автор – Апанасенко Андрій Вікторович, заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю – 017 Фізична культура і спорт галузі знань 01 Освіта / Педагогіка.

Доктор наук з фізичного виховання та спорту, професор, завідувач кафедри водних видів спорту Національного університету фізичного виховання і спорту України

 Андрій ДЯЧЕНКО

Підпис Андрія ДЯЧЕНКО засвідчую:
Вчений секретар Вченої ради
Національного університету фізичного
виховання і спорту України

 Галина МАШЕРЕНКОВА